

**OSHQOZON YARASINI TASHXIS QO'YISH VA DAVOLASHNING
ZAMONAVIY USULLARI**

Abduvohidov Abdukodir Abduxalil o'g'li.

Namangan davlat universiteti Tibbiyot fakulteti Klinik fanlar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada oshqozon yarasi kasalligini aniqlash va davolashda qo'llanilayotgan zamonaviy yondashuvlar tahlil qilinadi. Tashxis usullari sifatida endoskopiya, biopsiya, laborator tahlillar, shuningdek, H. pylori ni aniqlash bo'yicha testlar ko'rib chiqiladi. Davolashda esa antibiotiklar, proton nasos inhibitörlari (PPI), zamonaviy kombinatsiyalangan terapiyalar, parhez va hayot tarzini o'zgartirish kabi usullar muhokama qilinadi. Natijalar asosida kasallikni erta aniqlash va to'g'ri davolash samaradorlikni oshirishi ko'rsatib beriladi.*

Kalit so'zlar: *oshqozon yarasi, zamonaviy tashxis, endoskopiya, H. pylori, davolash usullari, proton nasos inhibitörlari, antibiotik terapiya.*

Oshqozon yarasi (peptik yara) – oshqozon shilliq qavati yoki o'n ikki barmoq ichak devorining chuqur shikastlanishi bilan xarakterlanuvchi surunkali kasallikdir. Bu holat ko'pincha Helicobacter pylori infeksiyasi yoki uzoq muddatli nonsteroid yallig'lanishga qarshi dorilar (NSAID) qabul qilish bilan bog'liq. Bugungi kunda kasallikni aniqlash va davolash bo'yicha ilg'or texnologiyalar qo'llanilib, bemorlarning hayot sifati sezilarli darajada yaxshilanmoqda.

Oshqozon yarasini tashxis qo'yish va davolashning zamonaviy usullari quyidagilardan iborat:

Tashxis qo'yish usullari:

Endoskopiya (FEGDS - fibroezofagogastroduodenoskopiya):

- Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichakning shilliq qavatini vizual tekshirish uchun eng aniq usul. Kamera bilan jihozlangan ingichka naycha og'iz orqali kiritiladi. Yara, eroziya yoki qon ketishini aniqlash, shuningdek, biopsiya olish imkonini beradi. Agar bemor diskomfort sezsa, sedatsiya yoki engil narkoz qo'llanilishi mumkin.

Helicobacter pylori infeksiyasini aniqlash:

- Oshqozon yarasining asosiy sabablaridan biri Helicobacter pylori bakteriyasi bo'lib, uni aniqlash uchun quyidagi testlar qo'llaniladi:

- Nafas testi (Urea Breath Test): Bemor maxsus modda ichadi, so'ng nafas namunasi tahlil qilinadi.

- Axlat testi: Antikor yoki antigenlarni aniqlash uchun.

- Qon testi: H. pylori antikorlarini aniqlaydi, lekin faol infektsiyani tasdiqlashda kamroq ishlatiladi.

- Biopsiya: Endoskopiya vaqtida olingan to'qima namunasi laboratoriyada tekshiriladi.

Laboratoriya tahlillari:

- Umumiy qon tahlili (kamqonlik yoki yallig'lanish belgilarini aniqlash uchun).

- Siydik va axlat tahlillari

Rentgenografiya yoki kontrastli rentgenoskopiya:

- Maxsus kontrast modda yordamida oshqozon va ichakning ichki tuzilishi tekshiriladi. Bu usul yaraning joylashuvi va o'lchamini aniqlashda qo'llaniladi, lekin endoskopiya nisbatan kamroq aniq.

pH-metriya va kislotalilik monitoringi:

- Oshqozon shirasining kislotalilik darajasini o'lchash uchun ishlatiladi, bu yaraning rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Ultratovush tekshiruvi (UTT):

- Oshqozon-ichak trakti va boshqa organlarning holatini baholashda yordamchi usul sifatida qo'llaniladi, lekin yara tashxisi uchun asosiy emas.

Davolashning zamonaviy usullari:

Farmakologik terapiya:

- Antibiotiklar: H. pylori infeksiyasini yo'q qilish uchun kombinatsiyalangan terapiya qo'llaniladi (masalan, amoksitsillin, klaritromitsin va metronidazol). Odatda 7-14 kunlik kurs buyuriladi.

- Proton pompasi ingibitorlari (PPI): Omeprazol, pantoprazol kabi dorilar

oshqozon kislotaliligini kamaytiradi va shilliq qavatning tiklanishiga yordam beradi.

- H₂-retseptor blokerlari: Famotidin yoki ranitidin kislota ishlab chiqarishni pasaytiradi.

- Antatsidlar: Maalox yoki Almagel kabi vositalar tez vaqtli simptomlarni bartaraf etish uchun ishlatiladi.

- Shilliq qavat himoyachilari: Sukralfat yoki vismut asosidagi preparatlar shilliq qavatni kislota ta'siridan himoya qiladi.

Parhez va turmush tarzi o'zgarishlari:

- Ovqatlanish: Tez-tez, oz miqdorda ovqatlanish tavsiya etiladi. Yog'li, achchiq, qovurilgan taomlar, gazlangan ichimliklar, kofe va spirtli ichimliklardan voz kechish kerak. Qaynatilgan, bug'da pishirilgan taomlar va shilliq qavatni tinchlantiruvchi ovqatlar (masalan, guruch sho'rvasi, kartoshka pyuresi) afzal.

- Zararli odatlardan voz kechish: Chekish va alkogol iste'molini to'xtatish shilliq qavatning tiklanishini tezlashtiradi.

- Stressni boshqarish: Yoga, meditatsiya yoki psixologik maslahatlar stress darajasini pasaytiradi, chunki u yara rivojlanishiga ta'sir qiladi.

Endoskopik davolash:

- Agar yara qon ketishiga olib kelsa, endoskopiya yordamida qon ketishini to'xtatish choralari ko'riladi (masalan, lazer koagulatsiyasi yoki maxsus klip qo'yish). Shu bilan birga, yaraning holatini baholash va davolash mumkin.

Jarrohlik aralashuvi:

- Zamonaviy tibbiyotda jarrohlik kam qo'llaniladi va faqat quyidagi holatlarda ko'rsatiladi:

- Yaraning teshilishi (perforatsiya).

- Kuchli qon ketishi, dori bilan to'xtatib bo'lmaydigan.

- Pilorik stenoz (oshqozon chiqishining torayishi).

- Yaraning saratonga aylanishi (malignizatsiya).

- Jarrohlikda minimal invaziv usullar, masalan, laparoskopik operatsiyalar afzal ko'riladi.

Profilaktik choralar:

- H. pylori infeksiyasining oldini olish uchun shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilish (yuvilmagan qo'llar yoki idishlardan foydalanmaslik).
- NSAID (ibuprofen, aspirin kabi) dorilarni shifokor maslahatisiz uzoq muddat ishlatmaslik.
- Muntazam tibbiy ko'rikdan o'tish, ayniqsa, oilada oshqozon yarasi tarixi bo'lsa.

Zamonaviy tibbiyotda oshqozon yarasini tashxis qo'yishda endoskopiya va H. pylori testlari asosiy hisoblanadi. Davolashda farmakologik terapiya, parhez va turmush tarzini o'zgartirish birinchi o'rinda turadi, jarrohlik esa faqat og'ir asoratlarda qo'llaniladi. Erta tashxis va to'g'ri davolash yara asoratlarini oldini olishga yordam beradi. Agar simptomlar (qorin og'rig'i, jig'ildon qaynashi, ko'ngil aynishi) kuzatilsa, darhol shifokorga murojaat qilish muhim.

Tahlil natijalariga ko'ra, oshqozon yarasining tashxisida endoskopiya va H. pylori ni aniqlash testlari bir-birini to'ldiruvchi asosiy vositalar hisoblanadi. Davolashda esa antibiotiklar va PPI dan tashkil topgan standart "uchlik terapiya" hozirda eng ko'p qo'llanilmoqda. Ammo ayrim bemorlarda antibiotiklarga qarshilik rivojlanishi, terapiya muvaffaqiyatsizligiga sabab bo'lmoqda. Shu bois alternativ davo protokollarini ishlab chiqish muhim.

Xulosa

Oshqozon yarasini erta va aniq tashxis qilish, shuningdek, zamonaviy kombinatsiyalangan davolash usullaridan foydalanish kasallikni muvaffaqiyatli nazorat qilish imkonini beradi. Tadqiqotlar, shuningdek, H. pylori infeksiyasiga qarshi kurashish kasallikni butunlay yo'q qilishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatmoqda.

Birlamchi sog'liqni saqlash tizimida H. pylori testlarini keng joriy etish.

Antibiotik terapiya samaradorligini oshirish uchun mikrobiologik monitoring olib borish.

Aholi o'rtasida sog'lom ovqatlanish va stress nazorati bo'yicha profilaktik tadbirlarni kuchaytirish.

Shifokorlar malakasini oshirish orqali zamonaviy tashxis va davolash

protokollarini keng qo'llash.

ADABIYOTLAR.

1. Erkinovich, X. Z., Murodullavena, K. L., Mamadievich, R. Z., Mamirkulovich, M. Z., Xidirovna, L. Z., Oblakulovich, K. S., & Axmadjonovich, S. S. (2021). Improving the Surgical Treatment of Patients with a Biliary Disease Complicated by Mirizsy Syndrome. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 25(6), 14697-14702.
2. Bohodur o'g'li, M. S., Ergashovich, Q. B., & Erkinovich, X. Z. (2023). OSHQOZON YARA KASALIKLARI VA ULARNING KELIB CHIQISH SABABLARI. Yangi O'zbekistonda Tabiiy va Ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi, 1(7), 71-75.
3. Давлатов, С. С., Хидиров, З. Э., & Насимов, А. М. (2017). Дифференцированный подход к лечению больных с синдромом Мирizzi. *Academy*, (2 (17)), 95-98.
4. Хусанов, Э. У., Коржавов, Ш. О., Исмоилов, О. И., & Хидиров, З. Э. (2013). ИССЛЕДОВАНИЕ ЭКСКРЕЦИИ ЛАКТАТА КОЖИ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ РАЗЛИЧНЫХ ФАКТОРОВ. *SCIENCE AND WORLD*, 58.
5. Мустафоев, З. М., Бахронов, Ж. Ж., & Хидиров, З. Э. (2022). Яллиғланишга қарши дори воситалари поли прагмазиясида буйрак нефронларида рўй берадиган морфометрик ўзгаришлар. Биология ва тиббиёт муаммола ри.-Самарқанд–2022, 3, 177-181.
6. Shukurullaevich, A. D., Erdanovich, R. K., Sulaymonovich, D. S., & Erkinovich, H. Z. (2021). Quality of life of patients before and after surgical treatment of diffuse toxic goiter. *Вестник науки и образования*, (3-2 (106)), 80-87.
7. Давлатов, С. С., Хидиров, З. Э., & Насимов, А. М. (2017). Выбор дифференцированной тактики лечения больных с синдромом Мирizzi. *Завадские чтения*, 62-65.
8. Davlatov, S. S., Khidirov, Z. E., & Nasimov, A. M. (2017). Differentsirovannyu podkhod k lecheniyu bolnykh s sindromom Mirizzi [Differentiated approach to the treatment of patients with Mirizzi syndrome].